

Det kongelige olje- og energidepartement
Postboks 8148
0033 Oslo

småkraft®

Småkraft AS
Kokstadvegen 37,
Postboks 7050, 5020 Bergen
Telefon: 55 12 73 20
Telefax: 55 12 73 21
www.smaakraft.no
Org. nr.: NO984 616 155

OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET	
6411944 - 182	
DATO - 2 MARS 2005	
AN	EKSP.
521	

Bergen 28. februar 2005

HØRING – NOU 2004: 26 HJEMFALL.

UTTALELSE FRA SMÅKRAFT AS

Bakgrunn

Viser til Deres brev av 1. desember 2004 angående Høring – NOU 2004: Hjemfall.

Småkraft AS er et offentlig eid selskap som utvikler og bygger ut småkraftverk (1-10 MW) i hele Norge. Det baserer sin virksomhet på leie av vannfall fra i hovedsak private grunneiere.

Hjemfallutvalgets innstilling vil, hvis den blir vedtatt, berøre Småkraft AS som derfor ønsker å kommentere deler av innstillingen.

Leie av fall

I dag er det vesentlige begrensninger i adgangen til å gi konsesjon på leie av vannfall. Som et offentlig eid selskap er Småkraft AS blant dem som kan få konsesjon på leie av fall i dag. Slik konsesjon gis uten vilkår om hjemfall.

Utvalgets forslag vil medføre at de kompliserte reglene om hvem som kan leie ut / leie fall erstattes av nye regler som ikke forskjellsbehandler ulike aktører.

Det foreslås at adgangen til å kunne leie ut fall utvides, slik at den vil omfatte alle vannfall det er gitt ervervskonsesjon på. Dersom fallet ikke alt er ervervskonsedert – hvilket antagelig vil være det praktiske for Småkraft As sine prosjekter – må det først gis en ervervskonsesjon. Dette kan gjøres etter søknad fra eieren, uten at det behøver skje noen eiendomsovergang. "Prisen" grunneieren må betale for å få anledning til å leie ut fallene, er imidlertid at han må underkaste seg vilkår om hjemfall etter 75 (mindretallet: 60) år. Vi viser her til innstillingens punkt 12.1.5, der utvalget uttaler følgende:

Loven foreslås endret slik at adgangen til å meddele konsesjon for bruksrett og langsiktig disposisjonsrett utvides i forhold til dagens regelverk. For å hindre omgåelser av hjemfallsretten foreslås det at konsesjon for erverv av bruksrett og langsiktig disposisjonsrett likevel kun kan meddeles i de tilfeller rettighetene direkte angår vannfall som enten tilhører staten eller er meddelt konsesjon med vilkår om tidsbegrensning og hjemfall.

Også etter den av utvalget foreslåtte lovendring vil det være enkelte vannfall som ikke er underlagt vilkår om tidsbegrensning og hjemfall. For å legge til rette for at også slike vannfall skal kunne meddeles konsesjon for avtaler om bruksrett og langsiktig disposisjonsrett, foreslår utvalgets flertall at det tas inn en ny bestemmelse i § 3 om at ervervskonsesjon kan meddeles etter søknad fra innehaveren uavhengig av om det i anledning søknaden har funnet sted en konsesjonspliktig transaksjon knyttet til vannfallet. Slik konsesjon kan meddeles uten at grunnvilkårene i § 2 fjerde ledd post 1 - 16, 21 og 23 heftes på konsesjonen. Konsesjon vil derfor kunne meddeles kun med vilkår om tidsbegrensning og hjemfall. De øvrige konsesjonsvilkår kan inntas ved en senere konsesjonspliktig overdragelse av vannfallet, eller eventuelt i forbindelse med tillatelsen etter § 5.

Forslaget vil innebære at det fortsatt vil være mulig å inngå og få konsesjon på en avtale om utleie av fallene for 40 år. Forholdet ved leieavtalens utløp vil reguleres av leieavtalen – det skjer således ikke noe hjemfall da. Ca 35 år etter leieavtalens utløp (75 år fra konsesjonstidspunktet) vil imidlertid 2/3 av vannfallet og kraftstasjonen hjemfalle til staten.

Grunneiernes interesse for å inngå den type leieavtaler som er skissert, kan bli mindre, ettersom de for å gjøre fallene ”modne” for uleie må underlegge seg vilkår om hjemfall.

Dette er klart uheldig både for selskaper som Småkraft AS og for samfunnet;

- Hvis Småkraft AS fortsatt er aktuelle som ”partner”, vil en for å unngå hjemfall sørge for at en havner under hjemfallsgrensa på 4000 Nathk. Dette kan gjøres ved å utnytte en mindre del av fallet, redusere magasin størrelsen eller bygge ut med flere stasjoner i serie. Uansett kan en da få løsninger som ikke er samfunnsøkonomisk optimale; dvs samfunnet taper.
- Inntektene fra kraftverket er ofte en betydelig tilleggsinntekt til de lokale grunneierne og er med på å opprettholde bosettingen og utvikle næringslivet i distriktene. Et hjemfall kan i slike tilfeller over tid medføre utarming av distriktene og fraflytting; dvs samfunnet taper.
- Hvis grunneierne av ”hjemfallsgrunner” vil bygge ut selv, kan det skje at de velger å bygge mindre enn samfunnsmessig optimal løsning pga økonomisk risiko og ønske om raskest mulig inntjening (”skumming av fløten”); dvs samfunnet taper.
- Hvis grunneierne ”setter seg på gjerdet” pga mangel på kapital og vilje/evne til å ta risiko, utsettes eller droppes prosjektet; dvs samfunnet taper.

Småkraft AS ber om at lovverket må utformes slik at grunneierne ikke utsettes for hjemfall for kraftverk som er mindre enn 10 MW, ved å leie ut fallet i en begrenset periode.

Grense for hjemfall

I dag er grensen for hjemfall 4000 Nathk. Småkraft AS mener at Nathk ikke er et egnet mål. Begrepet Nathk er her et produkt av en konstant, brutto fallhøyde og regulert vannføring i medianår. Nathk er ikke en eksakt eller entydig verdi da valg av vannmerke spiller en vesentlig rolle og dermed åpner for skjønn. Relativ magasin størrelse er også avgjørende og det var for så vidt greit nok i en tid hvor det stort sett var lokale, separate nett og magasinet måtte sikre nok vann året rundt og fra år til år. Nyttien av magasin var derfor stor.

I dag har vi gode samkjøringsmuligheter, nødvendigheten av magasin er mindre og prisen over året er derfor utjevnet.

Småkraft AS mener at MW er et bedre mål enn Nathk og at 10 MW er en naturlig grense. Dette samsvarer med hva som en regner som grense for småkraftverk. Det er også grensen for Samlet plan for vassdrag og den øvre grensen som NVE kan gi konsesjon på etter Vannressursloven.

Konsesjonsperiodens lengde

Flertallet i utvalget foreslår en konsesjonsperiode på 75 år. Småkraft AS mener perioden bør være lengst mulig (minst 75 år) for at konsesjonæren skal være sikrere på akseptabel inntjening.

Bergen 28. februar 2005

Tor Gjermundsen, utbyggingssjef Småkraft AS